

Μαθημα : ΑΓΓΛΙΚΑ
ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ : ΔΕΜΠΟ ΕΜΑΝΟΥΕΛΑ, ΚΟΤΣΙΝΑ ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΡΙΑ

Απόκριες: τα έθιμα και πώς γιορτάζονται σε όλη την Ελλάδα

Τι είναι και πώς γιορτάζονται οι απόκριες ;

Γιατί κάθε περιοχή μας, κάθε πόλη και χωριό, έχει τη δική του παράδοση και έθιμα, που ευτυχώς έχουν διατηρηθεί μέχρι και στις μέρες μας.

Απόκριες ονομάζονται οι τρεις εβδομάδες πριν από την Καθαρή Δευτέρα οπότε αρχίζει και η μεγάλη νηστεία της Σαρακοστής. Ονομάστηκαν έτσι επειδή, τη περίοδο αυτή, συνηθίζεται να μην τρώνε κρέας οι Χριστιανοί, δηλαδή «να απέχουν από κρέας».

Το κύριο γνώρισμα στις απόκριες είναι οι μεταμφιέσεις τις οποίες συναντάμε σε ολόκληρη την Ελλάδα, καθώς και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Στην Ελλάδα υπάρχει πληθώρα από έθιμα που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή.

Πλέκοντας κορδέλες στο Γαϊτανάκι

Από τα πιο γνωστά πανελλαδικά έθιμα, που διατηρούνται αυτούσια ως τις μέρες μας κατά τις απόκριες, είναι το γαϊτανάκι. Δεκατρία άτομα χρειάζονται γι' αυτόν το χορό. Ο ένας κρατά ένα μεγάλο στύλο στο κέντρο, από την κορυφή του οποίου κρέμονται 12 μακριές κορδέλες, διαφορετικού χρώματος η καθεμιά. Οι κορδέλες αυτές λέγονται γαϊτάνια και δίνουν το όνομά τους στο έθιμο. Οι υπόλοιποι δώδεκα χορευτές κρατούν από ένα γαϊτάνι και χορεύουν σε ζευγάρια. Καθώς κινούνται γύρω από το στύλο, κάθε χορευτής εναλλάσσεται με το ταίρι του. Έτσι, πλέκουν τις κορδέλες πάνω του δημιουργώντας χρωματιστούς συνδυασμούς. Όταν πια οι κορδέλες τυλιχτούν στο στύλο και οι χορευτές χορεύουν όλο και πιο κοντά σε αυτόν, τότε ο χορός τελειώνει και το στολισμένο γαϊτανάκι μένει να θυμίζει το αποκριάτικο πνεύμα.

Ξάνθη

Κάθε χρόνο το τέλος του καρναβαλιού στην Ξάνθη σηματοδοτεί τκάψιμο του Τζάρου». Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς στη γέφυρα του ποταμού Κόσυνθου, ντόπιοι και επισκέπτες παρακολουθούν να καίγεται ο Τζάρος. Ο Τζάρος είναι ένα ανθρώπινο ομοίωμα τοποθετημένο πάνω σε έναν σωρό από πουρνάρια. Σκοπός είναι να ξορκιστεί το κακό που στη προκειμένη περίπτωση είναι η απομάκρυνση των ψύλλων το καλοκαίρι. Το έθιμο κρατάει χρόνια καθώς το έφεραν οι πρόσφυγες από το Σαμακόβ της Ανατολικής Θράκης και ζωντανεύει κάθε χρόνο από τους κατοίκους του ομώνυμου συσνοικισμού.

Καστοριά

Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς, στις πλατείες της Καστοριάς και στα χωριά στήνονται μεγάλες φωτιές, τηρώντας ένα προχριστιανικό έθιμο που ακούει στο όνομα Μπουμπούνες.

Κοζάνη

Ένα ζωντανό έθιμο που στηρίζεται στην αυθόρμητη συμμετοχή των κατοίκων, αναβιώνοντας μια παράδοση, οι ρίζες της οποίας χάνονται στα βάθη του χρόνου. Γλέντι και ξεφάντωμα με φαγητό, κρασί, χορό, τραγούδι και αθυροστομία χωρίς όρια είναι τα χαρακτηριστικά των εκδηλώσεων.

«Οι Φανοί» είναι μεγάλες φωτιές που ανάβουν στις διάφορες γειτονιές της Κοζάνης και οι ντόπιοι τραγουδούν αποκριάτικα τραγούδια (στο τοπικό ιδίωμα), που σατιρίζουν καταστάσεις και πρόσωπα. Κατά τη διάρκεια της Αποκριάς, κάθε μέρα μια γειτονιά ανάβει τον δικό της «Φανό». Το βράδυ της Κυριακής (της Μεγάλης Αποκριάς) ανάβουν όλοι οι «Φανοί» σ' όλες τις γειτονιές και η πόλη ζει ένα ξέφρενο παραδοσιακό γλέντι ως το πρωί.

Σέρρες

Την Κυριακή της Τυρινής και την Καθαρά Δευτέρα, στο χωριό Φλάμπουρο αναβιώνει το έθιμο του Μπαμπόγερου. Ο Μπαμπόγερος συμβολίζει το καλό και την υγεία. Η εμφάνισή του είναι ξεχωριστή και παράλληλα τρομακτική. Είναι ντυμένος με μαύρα ή καφέ δέρματα αιγοπροβάτων και από τη μέση του κρέμονται διαφορετικού μήκους κουδούνια. Διακρίνονται μόνο τα μάτια του, αφού στο κεφάλι του φοράει ένα μαύρο καπέλο. Είναι ένα μυτερό καπέλο περίπου τριών μέτρων, στολισμένο με χάντρες, κορδέλες και μαντήλια. Νωρίς το πρωί, ο Μπαμπόγερος, αφού πάρει την ευλογία της μάνας του,

κατευθύνεται στην εκκλησία για να πάρει τη χάρη της Αγίας Άννας. Στη συνέχεια επισκέπτεται κάθε σπίτι του χωριού με σκοπό να σκορπίσει το κακό και να φέρει τύχη και υγεία.

Το έθιμο του Μπαμπόγερου ολοκληρώνεται την Καθαρά Δευτέρα, με ένα μεγάλο γλέντι, που στήνεται στην πλατεία του χωριού. Δίνεται έτσι στους επισκέπτες η ευκαιρία να θαυμάσουν τον περίτεχνο και μοναδικό χορό των Μπαμπόγερων, αλλά και την ευκαιρία να δοκιμάσουν νηστήσιμα εδέσματα.

Νάουσα Ημαθίας

Οι “Μπούλες” είναι ένα χορευτικό δρώμενο και αυτό γιατί κατά την διάρκεια της τέλεσής του απαιτείται χορευτική συμμετοχή από ομάδες ανθρώπων. Σε αυτό το έθιμο για να λάβει κανείς μέρος θα πρέπει να ακολουθήσει τους αυστηρούς κανόνες που θέτονται σχετικά με την συμπεριφορά, το δρομολόγιο και άλλες προκαθορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες προκύπτουν από το αρχαίο τελετουργικό.

Ένας απαράβατος κανόνας του εθίμου που δεν αλλοιώθηκε όσα χρόνια κι αν πέρασαν είναι πως οι τελεστές του εθίμου είναι αυστηρά μόνο άντρες. Από τα πολύ παλιά χρόνια στα μπολούκια έπαιρναν μέρος και μικρά αγόρια.

Το έθιμο ξεκινάει νωρίς το πρωί, την παραμονή της Κυριακής της Αποκριάς όπου κι αρχίζει το ντύσιμο. Αυτό συμβαίνει γιατί τ’ ασημια που θα κοσμήσουν τα πανάκριβα υφάσματα πρέπει να ραφτούν ένα ένα πάνω σε ένα ειδικά σχεδιασμένο για την τελετή γιλέκο. Τελευταία προσθήκη για να ολοκληρωθεί η αμφίεση της Μπούλας είναι το περίτεχνο και συνάμα πολύπλοκο κεφαλοδέσιμο. Αυτό, τοποθετείται από ειδικό τεχνίτη, έτσι ώστε να δεθεί σωστά και σφιχτά για ν’ αντέξει στις μεγάλες διαδρομές που θα διανύσουν οι τελεστές και στους πολλούς και έντονους χορούς που απαιτεί η τέλεση του εθίμου.

Η φορεσιά για τις “Μπούλες” απαιτεί πολλά κοσμήματα κυρίως ασημένια γι’ αυτό και οι συμμετέχοντες στο έθιμο ξεκινούσαν την συλλογή τους τουλάχιστον τρεις μήνες πριν. Πολλά από τα ασημικά που συνοδεύουν την εντυπωσιακή αμφίεση είναι σπάνια, ανεκτίμητης αξίας οικογενειακά κειμήλια. Τα υφάσματα που αποτελούν την ενδυμασία της “Μπούλας” (νύφης) είναι πανάκριβα μέχρι και σήμερα γι’ αυτό και έραβαν μερικά μέρη της φορεσιάς και τα υπόλοιπα τα δανείζονταν από τελεστές του εθίμου προηγούμενων χρόνων.

Εντύπωση προκαλεί η παραδοσιακή μάσκα που ονομάζεται πρόσωπος ή προσωπίδα που είναι ίσως το σημαντικότερο εξάρτημα της φορεσιάς της νύφης αλλά και του άντρα που συμμετέχει στο έθιμο.

Ιωάννινα

«Τζαμάλες», κατά το τοπικό ιδίωμα, ονομάζονται οι μεγάλες αποκριάτικες φωτιές. που ανάβουν κάθε χρόνο σε διαφορετικές συνοικίες της πόλης των Ιωαννίνων την τελευταία Κυριακή πριν την αρχή της Σαρακοστής. Γύρω τους στήνεται κάθε χρόνο γλέντι με πολύ χορό και κρασί που κρατά μέχρι τα ξημερώματα. Το έθιμο υπάρχει από τον 19ο αιώνα και αναβιώνεται κάθε χρόνο από το λαό καθώς θεωρείται ως καθαρτήριο για να ανοίξει καλά η νέα χρονική περίοδος, δηλαδή αυτή που θα έρθει μετά τον Χειμώνα.

Σοχός, Θεσσαλονίκη

Ένα από τα παλαιότερα έθιμα που έχει μεταφερθεί και γιορτάζεται μέχρι σήμερα αναλλοίωτο κατά τις απόκριες στον Σοχό της Θεσσαλονίκης, είναι οι «Κουδουνοφόροι». Σύμφωνα με το έθιμο τραγόμορφοι καρναβαλιστές ξεχύνονται και χορεύουν σε δρόμους και πλατείες. Σημαντική είναι και η θέση του εθίμου των μετανοιών κατά το οποίο σύμφωνα με την παράδοση οι μεγαλύτεροι δίνουν άφεση αμαρτιών στους μικρότερους. Οι νέοι τους φιλούν το χέρι, προσφέροντας τους ένα πορτοκάλι. Παράλληλα, με τις εκδηλώσεις γίνεται και ένας παραδοσιακός γάμος που αναβιώνει ως παρωδία γαμήλιας τελετής την Κυριακή της Αποκριάς.

Άμφισσα

Το τελευταίο Σαββατοκύριακο της Αποκριάς αναβιώνει στην Άμφισσα ο θρύλος του «στοιχειού». Από τη συνοικία Χάρμαινα, όπου βρίσκονται τα παλιά Ταμπάκικα, και τα σκαλιά του Αη Νικόλα κατεβαίνει το «στοιχειό» και μαζί ακολουθούν νεράιδες, ξωτικά, σκιάχτρα και άλλα αλλόκοτα πλάσματα.

Αμοργός

Αναβιώνει το έθιμο του «Καπετάνιου». Το πρωί της Τυρινής οι νέοι, ντυμένοι με βράκες με ζωνάρι στη μέση, με τραγιάσκες και παραδοσιακά γιλέκα διακοσμημένα χιαστί με χρωματιστές κορδέλες, παίρνουν τον δρόμο για την εκκλησία της Παναγίας την Επανοχωριανής. Οι νέοι αυτοί συνοδεύονται από οργανοπαίχτες που τραγουδούν μαντινάδες και τον «Αποκριανό»: «Πέρασαν οι αποκριές πάνε και οι τυρινάδες...»

Σκόπελος

Την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς άντρες ντυμένοι με πρόχειρα ρούχα κρατούν στα χέρια τους ένα καΐκι κατασκευασμένο από καλάμια και ξύλα, την “Τράτα”. Οι τραταραίοι (το πλήρωμα) όλοι με ένα σταυρό από λουλάκι στο μέτωπο και στα μάγουλα γυρνούν όλη την πόλη χορεύοντας και τραγουδώντας άσεμνα τραγούδια και μερικές φορές ρίχνουν και δίχτυα, στα οποία πιάνονται οι περαστικοί. Το μπουλούκι που ακολουθεί την τράτα με τους “τραταραίους” αποτελείται από κάθε λογής μασκαρεμένους. Εκείνοι τραγουδούν, χορεύουν και πίνουν ενώ κατά το σούρουπο η πορεία αυτή καταλήγει στην παραλία όπου και θα “φουντάρουν” στη θάλασσα την τράτα τους. Το γλέντι και οι χοροί θα συνεχίσουν στα σπίτια μέχρι τις πρωινές ώρες. Πρόκειται για έθιμο που αναπαριστά τους κουρσάρους που παλιότερα λυμαινόνταν τα αιγαιοπελαγίτικα νησιά και αποτελούσαν τον φόβο και τον τρόμο των κατοίκων.

Σκύρος

Οι κυρίαρχες μορφές της Σκύρου για τις απόκριες είναι ο Γέρος, η Κορέλα και ο Φράγκος. Τα σοκάκια της Σκύρου γεμίζουν κάθε χρόνο στις Απόκριες από τους ήχους των κουδουνιών και το θέαμα είναι πραγματικά εντυπωσιακό. Έθιμο πολλών χρόνων με διονυσιακές ρίζες, ο Γέρος και η Κορέλα υπενθυμίζουν μια φυσική καταστροφή που κατέστρεψε όλα τα κοπάδια του νησιού. Μετά από αυτήν την καταστροφή ένας βοσκός με τα κουδούνια των ζώων του γύρισε το χωριό για να πει το κακό νέο και στους υπόλοιπους.

